

**РОЛЬ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ У СУЧАСНОМУ
УКРАЇНСЬКОМУ ФЕНТЕЗІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ДАРИ КОРНІЙ
«ГОНИХМАРНИК» І МАКСА ФРАЯ «КАЗКИ СТАРОГО ВІЛЬНЮСА»)**

У статті досліджено роль прецедентних висловлювань в сучасному українськомовному та російськомовному фентезі. Розглянуто прецедентне висловлювання як різновид прецедентних феноменів, проаналізовано співвідношення канонічних і трансформованих фразеологічних одиниць у творах українських письменників Дари Корній і Макса Фрая. Зроблено висновок про скерованість сучасного фентезі на інтелектуального читача, який здатний ідентифікувати та інтерпретувати інтертекст та прецедентні висловлювання.

Ключові слова: прецедентність, прецедентне висловлювання, фентезі, фразеологізми, афоризми.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Однією з актуальних проблем сучасної лінгвістики тексту є розроблення типології текстових категорій, серед яких особливе місце належить інтертекстуальності, що актуалізує діалогічність текстової комунікації (М. Бахтін) як міжтекстову взаємодію. У художніх текстах поняття інтертекстуальності (Ю. Кристева) потрактовано у працях постструктуралістів, які зосередили увагу на характері взаємозв'язків художніх творів та маркерах інтертексту. Останнє зумовило розроблення теорії прецедентності, що виникла в межах інтертекстуальності та охоплює вербально-знакові маркери міжтекстової взаємодії та «занурює» художній текст у літературно-культурний контекст. Поняття прецедентності має гетерогенний характер та об'єднує прецедентні феномени – прецедентні ситуації, імена, тексти та висловлювання (В. Красних), серед яких ми зосередили увагу на останніх. Прецедентні висловлювання, як різновид прецедентних феноменів, знаходять своє відображення у різних сферах вербальної діяльності людини, зокрема й в художніх творах жанру фентезі. Сучасна фентезійна література, на нашу думку, орієнтована на інтелектуального читача, тому активно послуговується прецедентними феноменами різних типів як у первинному, так і в трансформованому вигляді. Актуальність нашої наукової розвідки полягає в тому, що поняття прецедентності в жанрі українського фентезі не набуло достатнього висвітлення в лінгвістиці, а вивчення прецедентних висловлень як текстотвірних елементів художнього тексту є внеском у розроблення теорії текстових категорій і теорії прецедентності.

Ступінь дослідження проблеми в лінгвістиці. Прецедентні феномени як складники категорії інтертекстуальності були об'єктом дослідження у працях зарубіжних

(І. Багаєва, Д. Гудков, Ю. Караулов, В. Красних, Ю. Сорокін, Д. Чернявська та ін.) та українських дослідників (Н. Кондратенко, С. Переломова, О. Селіванова та ін.).

За визначенням В. Красних, до прецедентних феноменів (далі – **ПФ**) належать такі, що є добре відомими всім представникам національно-лінгвокультурної спільноти та мають над-особистісний характер, є актуальними в когнітивному (пізнавальному та емоційному) планах, а також такі, до яких постійно апелюють у мовленні представники тієї чи іншої національно-лінгвокультурної спільноти [10, с. 171]. ПФ поділяються на вербальні та невербальні, до перших належать різноманітні тексти як продукти мовленнєво-розумової діяльності, до других – живопис, скульптура, музичні твори тощо.

В. Захаренко пропонує виокремлювати ПФ таких типів:

1. *Прецедентна ситуація* – «ідеальна» ситуація, що пов'язана з набором певних конотацій, диференційні ознаки якої входять до когнітивної бази; це може бути прецедентне ім'я або висловлювання або не прецедентні феномени, що є атрибутами однієї ситуації.

2. *Прецедентний текст* – завершений та самодостатній продукт мовленнєво-розумової діяльності, складний знак, звернення до якого може багаторазово відновлюватися у процесі комунікації. До таких феноменів належать художні твори, рекламні або пісенні тексти, анекдоти тощо.

3. *Прецедентне ім'я* – особисте ім'я, що пов'язане або з широко відомим текстом, або з ситуацією. Може складатися з одного або кількох елементів.

4. *Прецедентне висловлювання* – продукт мовленнєво-розумової діяльності, що репродукується. До цієї групи належать цитати з текстів різного характеру, а також прислів'я [10, с. 173].

Серед прецедентних феноменів особливе місце посідають вербалізовані феномени – прецедентні тексти. Ю. Караулов визначає прецедентні тексти як тексти, що, по-перше, є значущими для тієї або іншої особистості у пізнавальному та емоційному відношеннях, по-друге, мають над-особистісний характер, тобто є добре відомими і широкому оточенню певної особистості, зокрема її попередникам і сучасникам, і, нарешті, такі, звернення, до яких є неодноразовим у дискурсі мовної особистості [6, с. 217]. Окремий різновид прецедентних текстів – прецедентні висловлювання, що були описані В. Костомаровим та Н. Бурвіковою. Цей феномен у їх трактуванні охоплює одиниці, що були отримані внаслідок текстової редукації [9, с. 126]. В. Захаренко вважає, що прецедентні висловлювання (далі – **ПВ**) здатні становити: заголовок, конкретне висловлювання, кінцеву або першу фразу переважно поетичного тексту-джерела; цитату з прозаїчного тексту-джерела, якщо вони мають критерій універсальності, і це проявляється в категорії узагальнення [5, с. 65]. В. Красних характеризує ПВ як закінчену та самодостатню одиницю, що може мати предикативність, або бути неpredикативною, напр., цитати і прислів'я [10, с. 170]. Під час функціонування ПВ важливим є не стільки розуміння його значення, скільки знання екстралінгвальних, когнітивних факторів, що пов'язані з цією одиницею, і це дає підстави уналежнити ПВ до лінгвокогнітивних феноменів.

Метою дослідження є зіставна характеристика прецедентних висловлювань у фентезійній українськомовній і російськомовній літературі. Для цього необхідно схарактеризувати прецедентні висловлювання за типами (фольклорні, літературні тощо) та визначити їх роль у створенні мовної картини світу сучасного інтелектуального читача. **Джерельною базою** дослідження стали художні тексти роману Дари Корній «Гонихмарник» та цикл оповідань Макса Фрая «Казки Старого Вільнюса». Ми зосередили увагу на одному з різновидів прецедентних феноменів – прецедентних висловлюваннях.

Викладення основного матеріалу дослідження. Аналіз прецедентних висловлювань у романі Дари Корній «Гонихмарник» та циклі оповідань Макса Фрая «Казки Старого Вільнюса» засвідчив, що вони охоплюють прислів'я та приказки, афоризми, фразеологізми, що зумовили їх відповідне кваліфікування.

Розглянемо фразеологічні одиниці, що трапляються у творах Макса Фрая та Дари Корній. За розумінням Л. Юрчука, укладача «Фразеологічного словника української мови», фразеологічні одиниці – це «усталене стійке словосполучення з постійним, відтворюваним за традицією складом компонентів, у якому втрачена їх лексична самостійність і яке виражає цілісне фразеологічне значення, створюване переважно внаслідок переосмислення вільного словосполучення, а також виступає членом речення» [15, с. 34]. Отже, до реєстру Словника не вносилися прислів'я, приказки та крилаті вирази. Однак деякі лінгвісти вважають, що до складу фразеології мови повинні входити словосполучення, що співвідносяться як зі словом, так і з реченням. Такої точки зору дотримуються В. Архангельський [1, с. 91], А. Кунін [11, с. 1244]. А. Єфимов вважає фразеологізмами не тільки ідіоми, але й прислів'я, приказки, афоризми, сталі формули та звороти [4, с. 296]. В. Виноградов також вважав, що до «сфери фразеологічних одиниць належать фразові штампи, кліше, що є типовими для різних літературних стилів, літературні цитати, крилаті вислови, народні прислів'я та приказки» [3, с. 783] Ми будемо дотримуватися типології В. Виноградова, тому розглянемо і фразеологізми, і афоризми як прецедентні висловлювання.

Проаналізуємо актуалізацію фразеологізмів у текстах Дари Корній та Макса Фрая. Фразеологізми є двоїстими за своєю природою: з одного боку, вони виникають зі сполучення слів та створюють своєрідне стійке сполучення, з іншого – мають єдине значення та функціонують як звичайні номінативні одиниці-лексеми. У розглянутих фентезійних текстах прецедентні вислови фразеологічного походження виконують роль образних, експресивних характеристик для оцінки явищ або людей.

Дара Корній послуговується здебільшого літературною українською мовою, за винятком розмовних включень або тих розділів, де для стилістичного оформлення необхідно використовувати діалектну мову. Фразеологізми становлять невелику частину від загального обсягу тексту, напр.: *Аліна... залишалася дивовижною, білою вороною. Ні, чорною вороною серед білих ворон* (с. 12). Спостерігаємо спочатку використання фразеологізму «біла ворона» – «той, хто виділяється серед інших чимсь незвичайним, зовсім не схожий на інших» [2, с. 125]. У другій частині висловлювання зміст фразеологізму інтерпретується: чорна ворона серед білих потрактовується як людина, що поводить себе нормально серед тих, хто намагається виглядати «особливим»,

«не таким, як усі», що є справедливим для персонажів твору. Авторська трансформація фразеологізмів дозволяє внести частку експресивності або гумористичного елемента до тексту. Завдяки подібним семантичним прийомам виразність прецедентних висловів посилюється, не втрачаючи при цьому властивої їм афористичності. Наприклад, в оповіданні Макса Фрая «Радио Гедиминаса» використано трансформовані фразеологізми як структурно-композиційний елемент: *Это Радио Гедиминаса, городские новости, оставайтесь с нами до седьмого пота; Вас приветствует Радио Гедиминаса... оставайтесь с нами до седьмого неба; Оставайтесь с нами до третьих петухов.* У наведених прикладах поєднується традиційна формула засобів масової інформації: «залишайтеся з нами» (ми повернемося після рекламної паузи тощо) та вислови: «працювати до сьомого (десятого, кривавого) поту – працювати, трудитися і т.ін. Дуже виснажливо, понад силу; тяжко [2, с. 551]»; «бути на сьомому небі – бути, відчувати себе і т.ін. Дуже задоволений, радісний, безмежно щасливий; у стані небувалого піднесення» [2, с. 428]), «до третіх півнів – до ранку, до світанку» [2, с. 505].

Приклад контамінації, доповнення змісту фразеологізму в тексті Дари Корній стосується вислову «дивитись через рожеві окуляри» – «не помічати вад, недоліків у чому-, кому-небудь; ідеалізувати щось, когось» [13]. *Не любиш ходити в рожевих окулярах від Гуччі? Я теж. Тому ношу чорні.* (с. 39). «Дивитися крізь темні окуляри» – антонім наведеного фразеологізму, означає «надмірно перебільшувати вади чого-, кого-небудь; бачити в чомусь, комусь тільки негативне» [13]. Метафоричний зміст висловлювання подається в творі буквально – один із персонажів твору – Кажан – справді носить чорні непрозорі окуляри.

В оповіданні «До первой русалки» Макс Фрай розгортає зміст фразеологізму «кидати слова на вітер»: «Не кидати слів на вітер – не говорити що-небудь безпідставно, безвідповідально, необгрунтовано; бути обов'язковим» [2, с. 347], напр.: *Знал бы ты, как мне надоело – слова на ветер, вечно слова на ветер, ветер от моих слов уже тучен, как утки от булок, хоть на Рождество его режь, а я продолжаю его кормить, и конца этому не видно.* Спостерігаємо створення з короткого прецедентного вислову повноцінної «життєвої» ситуації, що створює комічний ефект та водночас додає переконливості висловлюванню.

Натрапляємо і в романі, і в циклі на нетрансформовані фразеологізми: в романі «Гонимарник» це «*пиду світ за очі*» (не вибираючи шляху, напругу, без певної мети і т.ін.) [13], «*брати на кпини*» (кепкувати, глузувати, насміхатися з когось) [13], «*кості мити*» (займатися пересудами, обмовляти кого-небудь») [13]; *Полуда закрила очі хлопцям... І раптом полуда спала з його очей* (с. 201). «Полуда на очі впала – хто-небудь неправильно розуміє, сприймає, усвідомлює певні явища дійсності. Скидати полуду з очей – починати сприймати що-небудь таким, яким воно є насправді» [2, с. 539].

У «Казках Старого Вільнюса» трапляються наступні фразеологізми, наведені в канонічному вигляді: *Тайна за семью печатями...* («Трое в лодке»). «За сімома печатями – недоступний для розуміння; незрозумілий, прихований» [13]; *...грандиозный камень... свалился с её сердца...* («Вредные привычки») «Здійняти важкий камінь з серця – звільняти від того, що гнітить, мучить кого-небудь [13]»; «*Это*

називається «*второе дыхание*»...» («Кайпирина сердца») «Відкривається друге дихання – відчувається приплив нових сил» [2, с. 387] та ін.

В обох творах нетрансформовані фразеологізми використовуються для додання емоційно-експресивного забарвлення тексту, образності, а трансформовані дають змогу читачеві розширити горизонт сприйняття та створюють додаткові можливості для інтерпретації.

Не менш важливу роль у створенні багаторівневого тексту відіграють афоризми, або крилаті вислови. Крилатими висловами вважаються такі поширені й загальновідомі елементи лексики та фразеології літературної мови, джерело яких може бути встановлене [7, с. 29]. У романі «Гонимарник» трапляється велика кількість афоризмів, наприклад: «дамоклів меч»: *...захистити від того, що дамокловим мечем висить над жінками її родини...* Вислів вживається у значенні: постійна небезпека; за старогрецькою легендою, Дамокл позаздрив Діонісію Старшому, а Діонісій посадив заздрісника на своє місце, повісивши над його головою на кінській волосині гострий меч, символ постійних небезпек, що оточують володаря [7, с. 182].

У романі часто описується оніричний простір персонажів, який характеризується підвищеною семіотичністю. Так, уві сні головна героїня Аліна стоїть перед зачиненими дверима: *...На них величезними червоними літерами дбайливо виведено: «Alea jacta est»* (с. 252) – слова Юлія Цезаря, сказані ним при переході військ через ріку Рубікон (цим він порушував закон, за яким не мав права очолювати війська в межах Італії, і розпочинав громадянську війну. Вислів вживається, коли треба наголосити на безповоротному прийнятті рішення [7, с. 92]. Аліна також «перейшла свій Рубікон» та зробила важливий вибір у житті.

Трапляються й прецедентні імена, що входять до складу крилатих висловів, напр.: *Людство донині пам'ятає ім'я коханої Данте, тому що Беатріче живе в його віршах і зараз* (с. 285). «Данте і Беатріче – уособлення чистого кохання. У книзі «Нове життя» (1292) італійський поет Данте Аліг'єрі (1265–1321) оспівав флорентійку Беатріче Портінарі, ідеалізований образ якої став одним з центральних в його творчості» [7, с. 71]. Далі текст продовжується наступними словами: *«Можна кохати по-різному. Навзаєм. А можна, як Петрарка.... Хочеш заперечити, сказати, що він мав боротися за свою Лауру, як оце ти? Гадаєш, він не пробував? Думаю, вона також кохала, тільки чоловіка та своїх дітей»* (с. 285) – «Любов Петрарки до Лаури символізує глибоке, самовіддане кохання» [7, с. 143]. Наводячи такі приклади, героїня намагається переконати свою матір у резонності боротьби за своє кохання.

У тексті «Казок Старого Вільнюса» також трапляються канонічні прецедентні вислови, але більш виразними є трансформовані афоризми. Наприклад, поєднання двох прецедентних висловлювань: *Суров закон, но... В общем он дура. Набитая, как по мне* («Встреча выпускников»). У цьому разі відбувається гра слів між двома мовами – латиною та російською. В оригіналі афоризм звучить як *Dura lex sed lex*, що у перекладі російською означає «Суров закон, но он закон». Друга частина висловлювання – використання розмовного епітета «дура набитая». Отже, латинське «суворий» (*dura*) та російське лайливе слово є омофонами. У такому вигляді афоризм набуває додаткового

змісту і є зрозумілим лише для досить освічених людей. В оповіданні персонажі нарікають на закон, який забороняє їм зустрічатися частіше, ніж раз на рік.

Або, наприклад, афоризм «Попіл Клааса б'є в серце» постає у наступному вигляді: *Но билет жжёт мне карман, пепел кармана стучит в моем сердце...* («Билет и чемодан»). У переносному вживанні означає нагадування про важливий обов'язок, заклик до помсти. Вислів має літературне походження: він постійно трапляється в романі Ш. Де Костера «Легенда про Уленшпігеля», де головний герой постійно носить на грудях мішечок з попелом батька та мріє помститися вбивцям й визволити Фландрію [7, с. 226]. В оповіданні «попіл кишені» нагадує про те, що потрібно не забути поїхати до аеропорту.

Висновки і перспективи дослідження. Отже, і в романі Дари Корній «Гонимарник», і в циклі оповідань Макса Фрая «Сказки Старого Вильнюса» важливу роль відіграють прецедентні висловлювання, а саме розглянуті нами фразеологізми, а також афористичні висловлювання та імена. Дара Корній здебільшого використовує нетрансформовані висловлювання у канонічному вигляді, лише інколи розвертаючи прихований зміст сталих одиниць, а Макс Фрай, послуговуючись і канонічними висловами, часто звертається до мовної гри, розриву кліше, трансформації, контамінації та інших засобів словотвору. У такий спосіб Дара Корній створює текст, в якому афоризми та фразеологізми виконують образну, рідше – символічну роль, а Макс Фрай наближається до постмодерної гри з текстом, поширюючи інтерпретаційні можливості та горизонт сприйняття тексту читачем.

В обох випадках спостерігаємо спрямованість сучасної фентезійної літератури на інтелектуального читача, який не тільки опанував шкільну програму та базові знання зі світової культури, але й має досить високий рівень освіти – про це свідчить велика кількість інтертексту різних рівнів, дослідження одиниць якого стане матеріалом для наступних досліджень.

Література

1. *Архангельский В. Л. Устойчивые фразы в современном русском языке / В. Л. Архангельский. – Ростов-на-Дону, 1964. – 316 с.*
2. *Винник В. О. Словник фразеологізмів української мови / В. О. Винник. – К. : Наукова думка, 2003. – 788 с.*
3. *Виноградов В. В. Русский язык: Грамматическое учение о слове / В. В. Виноградов. – М. : 1972. – 601 с.*
4. *Ефимов А. И. «Курс лекций». История русского литературного языка. Стилистика художественной речи. М.: Учпедгиз, 1961. – 322 с.*
5. *Захаренко И. В. О целесообразности использования термина «прецедентное высказывание» / И. В. Захаренко // Язык, сознание, коммуникация: сб.статей / Ред. В. В. Красных, А. И. Изотов. – М. : Диалог-МГУ, 2000. – Вып. 12. – С. 46–53.*
6. *Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М. : Изд-во ЛКИ, 2010. – 264 с.*

7. Коваль А. П. Крилаті вислови в українській літературній мові. Афоризми, літературні цитати, образні вислови / А. П. Коваль, В. В. Коптілов. – К. : Вища школа, 1975. – 334 с.
8. Корній Дара. Гонимарник : роман / Дара Корній; передм. Люко Дашвар. – 3-е вид., стереотип. – Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. – 336 с.
9. Костомаров В. Г., Бурвикова Н. Д. Как тексты становятся прецедентными / В. Г. Костомаров, Н. Д. Бурвикова // Русский язык за рубежом. – 1994. – № 1. – С.73–76.
10. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? / В. В. Красных. – М. : Гнозис, 2003. – 375 с.
11. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь / А. В. Кунин. – М. : Русский язык, 1967.
12. Неелов Е. М. Фольклорный интертекст русской фантастики: учеб. пособие по спецкурсу / Е. М. Неелов. – Петрозаводск, 2002. – 124 с.
13. Фразеологічний словник української мови [електронний варіант]. – Режим доступу: <http://slovopectia.org.ua/49/53392-0.html>
14. Фрай Макс. Сказки Старого Вильнюса / Макс Фрай. – М. : АСТ, 2012-2017. – ТТ. I–VI.
15. Юрчук Л. А. Теоретичні засади реєстру Фразеологічного словника української мови / Л. А. Юрчук // Мовознавство. – 1983. – № 5.

References

1. Arkhangel'skiy, V. L. (1964), *Stable phrases in modern Russian [Ustoychivye frazy v sovremennom russkom yazyke]*, Rostov-na-Donu, 316 p.
2. Vynnyk, V. O. (2003), *Dictionary of Phraseologisms of the Ukrainian language [Slovnnyk frazeolohizmiv ukrainskoi movy]*, Nauk. dumka, Kyiv, 788 p.
3. Vinogradov, V. V. (1972), *Russian: grammatical doctrine of the word [Russkiy yazyk: Grammaticheskoe uchenie o slove]*, Moskow, 601 p.
4. Efimov, A. I. (1961), "Lecture course". *History of the Russian literary language Stylistics of artistic speech [«Kurs lektsiy». Istoriya russkogo literaturnogo yazyka Stilistika khudozhestvennoy rechi]*, Uchpedgiz, Moskow, 322 p.
5. Zakharenko, I. V. (2000), *On the advisability of using the term "precedent utterance" [O tselesoobraznosti ispol'zovaniya termina «pretsedentnoe vyskazyvanie»]*, *Yazyk, soznanie, kommunikatsiya: sb.statey*, Dialog-MGU, pp. 46–53.
6. Karaulov, Yu. N. (2010), *Russian language and linguistic personality [Russkiy yazyk i yazykovaya lichnost']*, LKI, Moskow, 264 p.
7. Koval, A. P. (1975), *Catch phrases in the Ukrainian literary language. Aphorisms, literary quotes, figurative utterances [Krylati vyslovy v ukrainskii literaturnii movi. Aforyzmy, literaturni tsytaty, obrazni vyslovy]*, Vysh. shk., Kyiv, 334 p.
8. Kornii Dara, (2016), *Honykhmarnyk: roman*, Kharkiv : Knyzhkovyi klub «Klub simeinoho dozvillia», 336 p..
9. Kostomarov, V. G., Burvikova, N. D. (1994), *How texts become precedent [Kak tekсты stanovyatsya pretsedentnymi, Russkiy yazyk za rubezhom, № 1]*, Moskow, pp. 73–76.

10. Krasnykh, V. V. (2003), *"Its" among the "strangers": myth or reality?* [«Svoy» sredi «chuzhikh»: mif ili real'nost?], Gnozis, Moscow, 375 p.
11. Kunin, A. V. (1984), *English-Russian Phraseological Dictionary. 20,000 idioms approx. 4th edition, revised and enlarged, with bookmarks.* [Anglo-russkiy frazeologicheskiy slovar'], Russkiy yazyk, Moscow, 944 p.
12. Neelov, E. M. (2002), *Folklore Intertext of Russian Fiction: Textbook. special course allowance* [Fol'klornyiy intertekst russkoy fantastiki: ucheb. posobie po spetskursu], Petrozavodsk, 124 p.
13. *Ukrainian Phraseological Dictionary* [Frazeolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy] [elektronnyi variant], *Rezhym dostupu:* <http://slovopedia.org.ua/49/53392-0.html>
14. Fray Maks (2012–2018), *Fairy tales of old Vilnius* [Skazki Starogo Vil'nyusa], AST, Moscow, I–VII.
15. Yurchuk, L. A. (1983), *Theoretical foundations of the register of the phraseological dictionary of the Ukrainian language* [Teoretychni zasady reiestru Frazeolohichnoho slovnyka ukrainskoi movy, *Movoznavstvo*, № 5], pp. 23–32.

О. А. Бойко,

*Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра прикладной лингвистики*

**РОЛЬ ПРЕЦЕДЕНТНЫХ ВЫСКАЗЫВАНИЙ В СОВРЕМЕННОМ
УКРАИНСКОМ ФЭНТЕЗИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ
ДАРЫ КОРНИЙ «ГОНИХМАРНИК» И МАКСА ФРАЯ
«СКАЗКИ СТАРОГО ВИЛЬНЮСА»)**

В статье исследуется роль прецедентных высказываний в современном украиноязычном и русскоязычном фэнтези. Рассматривается прецедентное высказывание как разновидность прецедентных феноменов, анализируется соотношение канонических и трансформированных фразеологических единиц в произведениях Дары Корний и Макса Фрая. Делается вывод об ориентированности современного фэнтези на интеллектуального читателя, который способен идентифицировать и интерпретировать интертекст и прецедентные высказывания.

Ключевые слова: прецедентность, прецедентное высказывание, фэнтези, фразеологизмы, афоризмы.

O. O. Boiko,

*Odessa National I. I. Mechnikov University,
Department of Applied Linguistics*

**THE ROLE OF PRECEDENTIAL UTTERANCES IN MODERN UKRAINIAN
FANTASY(ON THE MATERIAL OF WORKS BY DARA KORNIY
“HONYKHMARNYK” AND BY MAX FREI “TALES OF OLD VILNIUS”)**

The article explores the role of precedent utterances in modern Ukrainian-language and Russian-language fantasy. The precedent utterance as a variety of precedent phenomena is

considered, as well as various approaches to the study and definition of precedent utterances in modern linguistics. The ratio of canonical and transformed phraseological units in the works of Dara Kornii and Max Fray is analyzed, a comparative analysis of precedent utterances in the Russian-language and Ukrainian-language fantasy is conducted, their role in creating a linguistic picture of the world of the modern reader is determined. Materials for research are proverbs and sayings, aphorisms and phraseological units.

The researcher comes to the conclusion that Dara Kornii more often uses untransformed utterances in their canonical form, only occasionally unfolding the hidden meaning of the established expressions, and Max Fray, using also canonical utterances, often turns to language game, cliché break, transformation, contamination and other ways of word formation. So Dara Kornii creates a text in which winged expressions perform a figurative and symbolic role, and Max Fray approaches the postmodern game with the text, expanding the interpretative possibilities and horizon of the reader's perception of the text.

A conclusion is made about the orientation of modern fantasy to an intelligent reader who is able to identify and interpret intertext and precedent utterances.

Keywords: precedent, precedent utterance, fantasy, phraseological units, aphorisms.